

УДК 336.1:336.5

Хаустова В.В., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, ДННУ «Академія фінансового управління», м.Київ, Україна

БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Сучасні виклики, пов'язані зі змінами клімату, енергетичною безпекою та необхідністю повоєнного відновлення, зумовлюють актуальність розвитку відновлювальної енергетики (ВЕ). Тому бюджетно-податкові стимули виступають важливим інструментом державної політики для активізації інвестицій у ВЕ, підвищення енергоефективності та досягнення цілей сталого розвитку [1].

ВЕ є одним із пріоритетних напрямів трансформації енергетичного сектору відповідно до міжнародних зобов'язань України, імплементації положень Угоди про асоціацію з ЄС та Європейського зеленого курсу [2]. Розвиток ВЕ сприяє зменшенню залежності від викопних джерел енергії, скороченню викидів парникових газів та формуванню нової моделі економічного зростання, орієнтованої на екологічну стійкість.

На сьогодні в Україні сформовано певну систему державної підтримки ВЕ, що включає бюджетні і податкові інструменти. Ключовими механізмами є «зелений» тариф, податкові пільги, звільнення від сплати ПДВ та ввізного мита на обладнання для виробництва енергії, а також окремі програми фінансової підтримки [3]. Однак ефективність цих інструментів є неоднозначною, що зумовлено інституційними обмеженнями і макроекономічною нестабільністю.

Зокрема, застосування «зеленого» тарифу забезпечило значний приплив інвестицій у сектор ВЕ у попередні роки, однак водночас призвело до фінансового навантаження на бюджет країни та накопичення заборгованості перед виробниками електроенергії [4]. У відповідь на ці виклики було розпочато перехід до більш ринково орієнтованих механізмів підтримки, зокрема аукціонів на розподіл квот виробництва електроенергії з ВЕ.

Податкові стимули відіграють не менш важливу роль у розвитку галузі. Вони сприяють зниженню вартості інвестиційних проєктів, підвищенню їх фінансової привабливості та скороченню строків окупності. Водночас існуюча

система податкових пільг характеризується фрагментарністю та недостатньою узгодженістю з довгостроковими цілями енергетичної політики [5].

Особливої актуальності питання вдосконалення бюджетно-податкових стимулів набуває в умовах воєнного стану, коли енергетична інфраструктура зазнає значних руйнувань, а інвестиційні ризики суттєво зростають. У таких умовах держава повинна формувати нові підходи до стимулювання розвитку ВЕ, орієнтовані на підвищення стійкості енергетичної системи, децентралізацію генерації та залучення приватного капіталу.

З урахуванням європейського досвіду доцільним є впровадження комплексної моделі бюджетно-податкового стимулювання, яка передбачає поєднання прямих бюджетних інструментів (субсидій, грантів, державних інвестицій) із непрямими податковими механізмами (податкові кредити, прискорена амортизація, податкові канікули). Важливим напрямом є також запровадження механізмів контрактів на різницю (CfD), які дозволяють зменшити цінові ризики для інвесторів. Контракти на різницю – фінансовий механізм, за яким держава компенсує інвестору різницю між заздалегідь узгодженою «страйковою» ціною та ринковою ціною електроенергії. Якщо ринкова ціна нижча – інвестор отримує доплату, а якщо вища – повертає надлишок, що забезпечує стабільність доходів і знижує ризики.

Крім того, необхідним є підвищення прозорості та передбачуваності державної політики у сфері ВЕ, що є ключовим фактором довіри з боку інвесторів. Це передбачає стабільність нормативно-правової бази, чітке визначення довгострокових цілей розвитку галузі та узгодженість фіскальних стимулів із загальною стратегією економічного розвитку.

У контексті інтеграції до Європейського Союзу важливим є гармонізація національної системи підтримки ВЕ з європейськими стандартами, зокрема щодо державної допомоги, конкуренції та функціонування енергетичних ринків [2].

Отже, бюджетно-податкові стимули відіграють ключову роль у розвитку відновлювальної енергетики як складової сталого розвитку України. Незважаючи на наявність певних механізмів підтримки, їх ефективність залишається обмеженою через інституційні та економічні фактори.

В умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення особливої ваги набуває необхідність формування нової, більш ефективної моделі фіскального (бюджетно-податкового) стимулювання ВЕ. Пріоритетними напрямами вдосконалення є перехід до ринково орієнтованих механізмів підтримки, розширення інструментів податкового стимулювання, забезпечення стабільності державної політики та гармонізація з європейськими стандартами.

Реалізація зазначених заходів сприятиме залученню інвестицій,

підвищенню енергетичної безпеки та досягненню цілей сталого розвитку України.

Література

1. Intergovernmental Panel on Climate Change. Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Cambridge: Cambridge University Press, 2021. 2391 p.
2. European Commission. The European Green Deal. Brussels, 2019. 24 p.
3. International Renewable Energy Agency. Renewable Capacity Statistics 2023. Abu Dhabi, 2023. 72 p.
4. World Bank. Ukraine Energy Sector Review. Washington, 2022. 98 p.
5. Organisation for Economic Co-operation and Development. Taxing Energy Use 2022: Pricing Carbon Emissions. Paris: OECD Publishing, 2022. 206 p.

УДК 330.675

Копя С.О., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Київський національний університет
технологій та дизайну, м. Київ, Україна

ESG-ТРАНСФОРМАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ ДЖЕРЕЛАМИ ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ В КОНТЕКСТІ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Повномасштабне вторгнення рф в Україну змінило умови ведення бізнесу, поруч із завданням операційного виживання перед бізнесом постала стратегічна необхідність – переосмислити власні джерела фінансування в контексті ESG-трансформації. Особливо гостро ця проблема стоїть перед малим та середнім підприємництвом (МСП) аграрного та переробного секторів, які, з одного боку, формують основу продовольчої безпеки країни, а з іншого – мають обмежений доступ до капіталу та найбільше потерпають від системних ушкоджень енергетичної інфраструктури. За даними ННЦ «Інститут аграрної економіки», у 2025 році агропродовольча продукція сформувала 56% загального експорту України, що визначає його стратегічну роль у відновленні економіки країни [1].

ESG перетворюється з «доброї практики» на стандарт очікуваної поведінки бізнесу. Його дедалі частіше вимагають інвестори, банки, міжнародні партнери. Для України, яка рухається шляхом євроінтеграції та відбудови, це питання конкурентоспроможності і доступу до капіталу. Міжнародні фінансові